

Nr. 6 År 2018 Dato 31. oktober Utgiver Norsk senter for menneskerettigheter

Siden forrige EMD-bulletin har det blitt avsagt én kategori-2 avgjørelse mot Norge. Videre har det blitt avsagt tre avgjørelser mot andre nordiske land, samt én avvisningsavgjørelser mot Norge.

Månedens utvalgte: JANSEN v. NORWAY

Date: 06/09/2018 **Application no.:** 2822/16

Articles: 8; 8 -1; 41;

Conclusion: Violation of Article 8 - Right to respect for private and family life (Article 8-1 - Respect for family life) Non-pecuniary damage - award (Article 41 - Non-pecuniary damage Just satisfaction)

Saken omhandler:

Saken gjelder spørsmålet om å nekte samvær for et foreldrepar som er fratatt omsorgen for sitt barn innebærer en krenkelse av artikkel 8 om retten til privatliv og familieliv.

Fakta:

Klageren er en norsk statsborger født i 1992 og bosatt i Norge. Klageren har et felles barn A med far Y. Barnet ble født i 2011. Da A ble født var klageren 19 år gammel og bodde hjemme hos sine foreldre, som tilhører romfolket.

Kort tid etter ble klageren og A kastet ut av klagerens far og flyttet inn på et familiesenter. Klageren og A flyttet frem og tilbake mellom klagerens hjem og familiesenteret flere ganger.

Mens klageren bodde på familiesenteret knivstakk klagerens far et nabopar som han anklaget for å ha hjulpet klageren med å flytte dit. Etter noen måneder flyttet klageren hjem igjen. Kort tid etter søkte barnevernstjenesten om omsorgsovertakelse i henhold til nasjonal lovgivning.

I juni 2012 ble A flyttet til et beredskapshjem på hemmelig adresse. Klagerens samvær ble fastsatt til én time hver uke under tilsyn på grunn av risikoen for at A kunne bli bortført. Tre måneder senere ble A flyttet fra beredskapshjemmet til hennes nåværende fosterhjem.

I desember 2012 besluttet barnevernet å gi både klageren og Y samvær med tilsyn én time fire ganger i året. I tillegg fikk ingen av foreldrene rett til informasjon om adressen til As fosterhjem.

Norsk senter for menneskerettigheter

Redaktør **Jan Erik Helgesen**

Kompilasjon og redaksjonsassistent **Iselin Kaus og Kamilla Sandvik Forsdahl**

Kontakt & abonnement c.b.astrup@nchr.uio.no

Tingretten besluttet i juli 2013 at klageren og Y ikke hadde rett til ha kontakt med A under hensyn til barnets beste og den åpenbare bortføringsrisikoen.

Klagerens krav førte ikke frem i lagmannsretten og Høyesterett

Klageren brakte deretter saken inn for Domstolen.

Anførsler:

Klageren anførte at myndighetene ved å nekte henne samvær med A krenket klagerens rett til respekt for familieliv etter artikkel 8.

Staten imøtegikk klagerens anførsler.

Domstolens vurderinger:

Domstolen tok utgangspunkt i artikkel 8 og understreket at nasjonale myndigheter ikke har bestridt at nektelsen av samvær innebar en krenkelse av klagerens rett til respekt for familieliv. Videre påpekte Domstolen at klageren heller ikke har bestridt at vedtaket var i samsvar med lov og at det skulle sikre As rettigheter og friheter samt helse eller moral i henhold til artikkel 8 andre ledd. På bakgrunn av sakens dokumenter fant Domstolen heller ingen grunn til å bestride dette. Dermed ble spørsmålet Domstolen skulle ta stilling til om inngrepet fra nasjonale myndigheter var nødvendig i et demokratisk samfunn.

Article 8 - Right to respect for private and family life

“1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.”

Domstolen gikk først inn på den generelle vurderingen av om et inngrep er nødvendig i et demokratisk samfunn. Utgangspunktet for vurderingen er forholdsmessigheten mellom begrunnelsen for inngrepet og de relevante formål artikkel 8 er ment å beskytte.

Formålet med artikkel 8 er å beskytte enkeltindivider mot vilkårlige inngrep fra offentlige myndigheter. Dette overordnede formålet har Domstolen understreket og synliggjort i en rekke avgjørelser. I samsvar med Domstolens faste praksis innebærer forholdsmessighetsvurderingen at inngrepet må være en følge av et presserende sosialt behov og i særdeleshet at det står i forhold til det legitime målet som forfølges. Ved denne vurderingen må de konkurrerende relevante hensyn veies opp mot hverandre.

Videre påpekte Domstolen at nasjonale myndigheters skjønnsmargin i slike saker som den foreliggende vil variere i lys av problemenes art og alvorligheten av interessene som står på spill.

Når det er gått betydelig tid siden barnet opprinnelig ble tatt i offentlig omsorg, kan barnets interesse av ikke å få sin nåværende familiesituasjon endret igjen, overstyre foreldrenes interesser i å gjenforene familien.

I saker hvor et barn skal fratras foreldrenes omsorg kreves det nøye undersøkelser med hensyn til rettslige garantier som skal sikre en effektiv beskyttelse av foreldre og barns rett til respekt for sitt familieliv. Ytterligere begrensninger i form av nektelse av samvær og lignende medfører en fare for at forholdet mellom foreldre og barn kan svekkes.

I saker som berører barn skal barnets beste være av stor betydning ved avgjørelsen. Domstolen påpekte at det foreligger bred konsensus, også i folkeretten, om at barnets beste er av størst betydning ved alle beslutninger som berører barn. Domstolen understreket at barnets beste skal veie tyngst, foran alle andre hensyn, ved beslutninger som omhandler omsorg og samvær.

På den ene siden innebærer barnets beste at barnets bånd til sin familie må opprettholdes, unntatt i tilfeller der familien har vist seg å være særlig uegnet. På den andre siden er det av hensyn til barnets beste å sikre barnets utvikling i et forsvarlig miljø, hvor en forelder ikke kan påberope artikkel 8 i konvensjonen dersom det vil skade barnets helse og utvikling.

I tråd med Domstolens praksis skal inngrep som helt hindrer foreldre i å utøve familieliv med sitt barn kun «bli brukt i unntakstilfeller og bare kunne være berettiget dersom de var motivert av et overordnet krav til barnets beste» (se f.eks. Johansen v. Norway).

Videre understreket Domstolen at det må foretas en vurdering av grundigheten i nasjonale domstolers behandling av saken. Det må undersøkes om foreldrene har vært tilstrekkelig involvert i saksbehandlingen slik at de kunne ivareta sine interesser. Ved vurderingen av saksbehandlingen i de nasjonale domstolene skal hele familiens situasjon vurderes og en rekke faktorer spiller inn. Både fakta, emosjonelle, psykologiske, materielle og medisinske faktorer spiller inn i vurderingen. Det avgjørende vil være hva som er det beste for barnet.

Ved vurderingen av om inngrep er relevante og forholdsmessige i henhold til artikkel 8 nr. 2 ønsket Domstolen å påpeke at offentlige myndigheters innblanding i omsorgssituasjoner varierer fra stat til stat. Disse variasjonene skyldes nasjonale tradisjoner knyttet til familiens rolle og statlige inngrep i familieforhold. Tilgjengelige ressurser vil også spille en rolle i denne typen saker. Likevel er det barnets beste som i alle tilfeller er av avgjørende betydning.

Domstolen påpekte også at det er viktig å merke seg at de nasjonale myndighetene har direkte kontakt med alle berørte parter. Domstolens oppgave er ikke å tre inn i de nasjonale myndighetenes utøvelse av ansvar, men å vurdere om myndighetenes avgjørelse er konvensjonsstridige.

Deretter gikk Domstolen inn i den konkrete vurderingen i den foreliggende saken.

Innledningsvis fastslo Domstolen at hovedspørsmålet i saken var om den påståtte bortføringsfaren og dens konsekvens for samværet begrunnet myndighetenes beslutning om å nekte klageren kontakt med A til tross for potensielle negative langsiktige konsekvenser for forholdet mellom klageren og A.

Videre tok Domstolen utgangspunkt i nasjonale domstolers vurderinger. På grunnlag av vurderinger av bevis fra nasjonale domstoler var det tegn på at det hadde vært en reell fare for bortføring som hovedsakelig kommer fra klagerens far, men var ikke begrenset til ham. Klagerens far hadde knivstukket et nabopar i troen på at de hadde hjulpet klageren til å ta barnet ut av deres hjem. Klageren hadde blitt fortalt at hennes far hadde planlagt å ta henne til et annet land, drepe henne og ta barnet hennes. Barnets far hadde mottatt drapstrusler da han hadde forsøkt å etablere et forhold

med A, Et familiemedlem hadde forfulgt en av fosterforeldrene, muligens for å oppdage barnets oppholdssted. Domstolen hadde ikke grunnlag for å finne at de nasjonale domstolene hadde gjort feil ved vurderingen av bortføringsrisikoen og kvalifiserer den som «en reell risiko» i samsvar med intern rettspraksis. Domstolen aksepterte også nasjonale myndigheters vurdering at konsekvensene av bortføring ville være skadelig for barnets utvikling.

Domstolen gikk videre inn på saksgangen i den konkrete saken. Etter at samværsvedtaket ble truffet, var saken blitt behandlet en gang av tingretten, to ganger av lagmannsretten og en gang av Høyesterett. I tillegg ble det saken behandlet av Høyesteretts ankeutvalg. Den nasjonale beslutningsprosessen var omfattende og klageren hadde vært tilstrekkelig involvert. Hun hadde fått den nødvendige beskyttelse av hennes interesser og var fullt ut i stand til å presentere sin sak.

De nasjonale domstolene hadde ikke bare vurdert situasjonen til klageren og A i det øyeblikket hun ble fratatt omsorgen, men hadde fulgt opp senere utvikling. Dermed hadde lagmannsretten gjennomført en omfattende vurdering av klagerens siste utvikling og situasjon ved flere anledninger. Mange ulike aspekter var dermed tatt i betraktning i beslutningsprosessen, ikke bare graden av risikoen for bortføring, men også konsekvensene dersom en bortføring skulle skje. Barnets sårbarhet og behov ble vurdert, As interesser i å kjenne sin rombakgrunn og kultur og hvilke effekter kontakten ville ha på fosterforeldrene og forholdene i fosterhjemmet. Derfor var det ikke grunn til å bestride at de nasjonale myndighetene hadde gjennomført en tilstrekkelig grundig undersøkelse av saken eller at vedtaket var tatt ut fra det som ble ansett som A's beste.

Domstolen gikk så over til å vurdere hvorvidt den konkrete avgjørelsen var truffet under hensyn til barnets beste, slik Domstolen tidligere har tolket dette begrepet.

Domstolen påpekte at lagmannsretten hadde vurdert at risikoen for bortføring ikke bare var relatert til det øyeblikk da samvær ville finne sted, men også faren for at fosterfamiliens hjem og identitet ble kjent for klagerens familie. Organiseringen av samvær kan derfor ha vært vanskelig, og et hvilket som helst antall samvær kunne ha medført at informasjonen om hvor A bodde, ble avslørt. Det var imidlertid aldri forventet at det skulle være mer enn fire kontaktmøter i året, en faktor som reduserte risikoen for avsløring av fosterhjemmet.

Domstolen understreket videre at det påklagde vedtaket medførte fare for at familieforholdene mellom klageren og datteren hennes ble svekket. Lagmannsretten hadde i sin beslutning ikke uttrykkelig nevnt at klageren og A ikke hadde sett hverandre på tre år. Dessuten hadde lagmannsrettens avgjørelse ikke fokusert på å gjenforene A og klageren eller på å forberedelse av gjenforening i nær fremtid, men heller på å beskytte barnet mot en mulig bortføring og dens konsekvenser. Domstolen fant at det var en risiko for at barnet helt kunne miste kontakten med sin mor. Ifølge Domstolens praksis er det avgjørende å vurdere de langsiktige virkninger som en permanent adskillelse av et barn fra sin biologiske mor kan ha. I den konkrete saken er dette enda viktigere fordi A's adskillelse fra klageren også kunne føre til fremmedgjøring overfor sin rom-identitet.

Avslutningsvis konstaterte Domstolen at selv om nasjonale myndigheter traff avgjørelsen ut fra det de mente var barnets beste, konkluderte Domstolen at samlet sett var de mulige negative langsiktige konsekvensene av å miste kontakten med klageren og den positive plikt til å iverksette tiltak for å

Har du kommentarer eller spørsmål? Send mail til:
c.b.astrup@nchr.uio.no

fremme rimelig kontakt mellom klageren og A, ikke blitt tilstrekkelig veid ved forholdsmessighetsvurderingen.

Etter en konkret helhetsvurdering konkluderte Domstolen med at det forelå en krenkelse av artikkel 8.

Norsk sammendrag på Lovdata.no

Andre avgjørelser mot nordiske land

CASE OF S.J.P AND E.S v. SWEDEN

Date: 28/08/2018 **Application no.:** 8610/11

Articles: 8; 8-1; 8-2

Conclusion: The applicants, Ms S.J.P., a Swedish national, and Mr E.S., an Iranian national, were born in 1969 and 1964 respectively and live in Sandnes (Norway).

The case concerned the applicants' complaint about their children, A, B and C, being taken into care and the limits placed on their contact with them.

After C's birth in February 2007, staff at the neo-natal unit in Linköping in Sweden, where the baby was being treated, contacted the local social services to express their concern about the mother's ability to look after the child. They also expressed worries about the situation of the rest of the family, reporting that A and B had been noisy and unruly during a visit and that the first applicant had been aggressive when staff had mentioned they would contact social services.

Ultimately, the social services decided in September 2007 to take the children into care. However, the care order was cancelled as the family had in the meantime gone to Iran, staying there until October 2008, when they moved to Norway.

In May 2009 the Norwegian authorities began an investigation into the family after A reported that he and B had been beaten by their father. The family disappeared, the Norwegian authorities contacted their Swedish counterparts and the family were stopped at Stockholm Airport on their way to Iran. The children were taken into care, a decision that was subsequently upheld by the Administrative Court of Appeal in December 2009. In April 2011 that court also upheld earlier decisions to keep the children in care.

The courts also placed restrictions on the applicants' access to the children, who were placed in foster homes. At the outset, there was a total prohibition on contact but this was eventually lifted and the latest order, issued in April 2015, allowed them contact rights of six hours every other month.

Relying on Article 8 (right to respect for private and family life), the applicants complained about the authorities' decisions to place their children in care and keep them there and about the restrictions on their contact rights.

No violation of Article 8 – in respect of the public care

No violation of Article 8 – in respect of the contact rights

Norsk sammendrag på Lovdata.no

CASE OF CENTRUM FÖR RÄTTVISA v. SWEDEN

Date: 19/06/2018 **Application no.:** 35252/08

Articles: 8; 8-1; 8-2; 34

Conclusion: The case concerned a complaint brought by a public interest law firm alleging that legislation permitting the bulk interception of electronic signals in Sweden for foreign intelligence purposes breached its privacy rights.

The Court considered that the relevant legislation amounted to a system of secret surveillance that potentially affected all users of mobile telephones and the Internet, without their being notified. Also, there was no domestic remedy providing detailed grounds in response to a complainant who suspected that his or her communications had been intercepted. On that basis, the Court found it justified to examine the legislation in the abstract. The law firm could claim to be a victim of a violation of the Convention, although it had not brought any domestic proceedings or made a concrete allegation that its communications had actually been intercepted. The mere existence of the legislation amounted in itself to an interference with its rights under Article 8.

The Court went on to say that, although there were some areas for improvement, overall the Swedish system of bulk interception provided adequate and sufficient guarantees against arbitrariness and the risk of abuse. In particular, the scope of the signals intelligence measures and the treatment of intercepted data were clearly defined in law, permission for interception had to be by court order after a detailed examination, it was only permitted for communications crossing the Swedish border and not within Sweden itself, it could only be for a maximum of six months, and any renewal required a review. Furthermore, there were several independent bodies, in particular an inspectorate, tasked with the supervision and review of the system. Lastly, the lack of notification of surveillance measures was compensated for by the fact that there were a number of complaint mechanisms available, in particular via the inspectorate, the Parliamentary Ombudsmen and the Chancellor of Justice.

When coming to that conclusion, the Court took into account the State's discretionary powers in protecting national security, especially given the present-day threats of global terrorism and serious cross-border crime.

Norsk sammendrag på Lovdata.no

CASE OF CASE OF EGILL EINARSSON v. ICELAND (No. 2)

Date: 17/07/2018 **Application no.:** 31221/15

Articles: 8; 8-1

Conclusion: The case concerned a complaint by an Icelandic national, Egill Einarsson, about rulings of the domestic courts denying his damage claims and his claim for the payment of his legal costs in defamation proceedings.

Mr Einarsson, born in 1980, was a well-known writer of blogs, articles and books, who had also appeared on television. Certain of his published views attracted attention and controversy, including his views about women and their sexual freedom.

He was accused of rape in 2011 and in early 2012 of having committed another sexual offence a few years earlier. Prosecutors later dismissed the cases for lack of evidence. In November 2012, Mr Einarsson gave an interview to a local magazine, which included his picture on the front page and his comments on the rape accusation. He stated several times that the accusations were false.

On the same day as the interview, a Facebook page was set up to protest about the interview and to encourage the editor to remove Mr Einarsson's picture from the magazine's front page. Later that day, X posted a comment on the page stating that: "This is also not an attack on a man for saying something wrong, but for raping a teenage girl ... It is permissible to criticise the fact that rapists appear on the cover of publications which are distributed all over town...".

In December 2012 Mr Einarsson lodged defamation proceedings before the District Court of Reykjavik, requesting that X be punished under the Penal Code for publishing the statements in question, that the statements be declared null and void and that X carry the cost of publishing the main content of the judgment in a newspaper and pay his legal costs.

In its judgment the District Court declared the statements made by X null and void. However, it did not make an award to Mr Einarsson in respect of non-pecuniary damage or order X to bear the cost of publishing the judgment in a newspaper. It also held that each party should bear their own legal costs. In December 2014 the majority (two out of three judges) of the Supreme Court upheld the District Court's judgment.

Relying on Article 8 (right to respect for private and family life), Mr Einarsson alleged that the domestic courts' conclusions had meant that anyone could call him a rapist in speech or in writing without him being able to defend himself. He further alleged that he had not had an effective remedy to protect his rights without suffering considerable financial loss.

No violation of Article 8

Norsk sammendrag på [Lovdata.no](http://lovdata.no)

Avvisningsavgjørelser mot Norge

CASE OF I.F. AND I.F.F. v. NORWAY

Date: 05/06/2018 **Application no.:** 62363/16, 62803/16

Articles:

3; 5; 5-1; 8; 8-1; 8-2; 35

Saken omhandler:

Saken omhandlet afghansk familie som ble internert på Politiets utlendingsinternat (Trandum) etter at de ikke hadde etterkommet pålegg om å forlate riket og var blitt pågrepet med henblikk på uttransportering. Familien anførte at frihetsberøvelsen utgjorde en krenkelse av forbudet mot umenneskelig behandling og retten til familieliv etter henholdsvis artikkel 3 og 8.

Side 7 EMD-bulletin Nr. 6 År 2018 Norsk senter for menneskerettigheter

Fakta:

Førsteklageren er en afghansk statsborger som ankom Norge i 2013 og ble tildelt asyl samme år. Andreklageren er førsteklagerens og hans kones datter, født i 2014. Den 21. april 2015 fikk familien endelig avslag på søknad om oppholdstillatelse med utreisefrist i mai 2015.

Den 19. mai 2016 fremsatte politiet en begjæring til tingretten om at familien skulle interneres på Trandum i påvente av uttransporteringen.

Tingretten tok utgangspunkt i Barnekonvensjonen og påpekte at det ikke var ideelt for datteren å oppholde seg på Trandum. Likevel anså retten det nødvendig å unngå en splittelse av familien. Dette ble begrunnet i hensynet til datteren, slik at de kunne returneres sammen. Den 2. juni besluttet tingretten å opprettholde frihetsberøvelsen frem til den 11. juni 2016.

Familien anket kjennelsen 9. juni 2016, men ble uttransportert før lagmannsretten mottok saksdokumentene den 16. juni 2016. Lagmannsretten besluttet å heve saken, og denne beslutningen ga Høyesterett medhold i den 1. juli 2016.

Klagerne brakte sakene inn for Domstolen den 28. oktober 2016.

Anførsler:

Klagerne anførte at frihetsberøvelsen utgjorde et uforholdsmessig inngrep i retten til respekt for privatliv og familieliv etter artikkel 8. Videre anførte klagerne at en frihetsberøvelse av en familie med et barn utgjorde en umenneskelig eller nedverdiggende behandling etter artikkel 3. Avslutningsvis anførte klagerne at frihetsberøvelsen innebar en krenkelse av artikkel 5 da myndighetene kunne ha benyttet seg av mindre inngripende tiltak. Staten imøtegikk klagerens anførsler.

Domstolens vurderinger:

Innledningsvis understreket Domstolen at en samlet behandling av første- og andreklagerens saker fremstod hensiktsmessig på bakgrunn av likheten og tilknytningen mellom sakene. Domstolen påpekte videre at beskyttelsesmekanismen Konvensjonen etablerer er av subsidiær karakter i relasjon til de nasjonale rettsystemene. Dette innebærer at medlemsstatene har en rekke forpliktelser med grunnlag i Konvensjonen. Domstolen bør ikke overta ansvaret den enkelte stat har påtatt seg som kontraherende part i Konvensjonen. Regelen om at alle nasjonale rettsmidler skal være uttømt er basert på denne rolleforståelsen og gjenspeiles i artikkel 13 om effektivt rettsmiddel. Regelen om uttømmelse av nasjonale rettsmidler er en uunnværlig del av beskyttelsessystemet Konvensjonen etablerer.

Dersom det ikke foreligger effektive nasjonale rettsmidler nasjonalt vil artikkel 13 kunne påberopes. Domstolen understreket viktigheten av artikkel 13 ikke misbrukes dersom det kun foreligger tvil om mulighetene for behandling av en sak.

I den foreliggende saken omhandlet anførselene krenkelser i form av umenneskelig eller nedverdiggende behandling etter artikkel 3. Domstolen understreket at praksis i tilsvarende saker oppstiller to ulike måter å reparere krenkelsen på. Enten må det foretas en forbedring av forholdene ved frihetsberøvelsen eller utbetales erstatning for skaden krenkelsen har ført til. Dersom en klager har blitt utsatt for forhold som rammes av artikkel 3 vil nasjonale tiltak som opphører krenkelsen være å

foretrekke. Domstolen påpekte at dersom klageren ikke lenger er under akseptable forhold, mister man ikke retten til erstatning for krenkelsers som allerede har oppstått.

Videre konstaterte Domstolen at den grunnleggende retten til beskyttelse mot tortur, umenneskelig og nedverdiggende behandling krever forebyggende og kompenserende nasjonale virkemidler for at de skal anses som effektive. Konvensjonen pålegger statene en forpliktelse til å etablere effektive mekanismer for å raskt avslutte slik behandling.

Domstolen vurderte videre den anførte krenkelsen av artikkel 3 opp mot retten til effektivt rettsmiddel i artikkel 13. For å oppfylle kravene som artikkel 13 oppstiller må en bindende avgjørelse fattes og håndheves av en myndighet med tilstrekkelig uavhengighet. Domstolen bemerket at klagerne kunne anke tingrettens beslutning og påpekte at dette også var gjort i den foreliggende saken. Siden klagerne ble uttransportert før lagmannsrettens behandling av saken blir det relevante spørsmålet i denne saken om de hadde rett til erstatning for de anførte krenkelsene.

Domstolen bemerket at den foreliggende sak hadde likhetstrekk med lagmannsrettens avgjørelse av 31. mai 2017 (LB-2016-8370). Saksforholdet i den nevnte saken omhandlet også en familie som hadde vært internert på Trandum. I begge saker ble familiene uttransportert til Afghanistan og opprettholdt sine anker derfra. Klagerne i begge saker anførte at deres konvensjonsrettigheter var blitt krenket og fremsatt krav om erstatning for ikke-økonomisk tap.

I lagmannsrettens avgjørelse av 31. mai 2017 ble oppholdet på Trandum vurdert opp mot artikkel 3, 5 og 8 og familien ble tilkjent oppreisningserstatning som følge av forholdene ved frihetsberøvelsen.

Domstolen konkluderte med at den sivile saksbehandlingen i den nevnte saken var tilstrekkelig og effektiv for slike krenkelsers som anføres i den foreliggende saken. Domstolen understreket at det ikke forelå konkret informasjon om praktiske årsaker som hadde hindret klagerne i å benytte samme rettsmidler som i den nevnte saken. Domstolen konkluderte derfor med at de nasjonale rettsmidlene ikke var uttømt og at saken måtte avvises i henhold til artikkel 35(1) og (4).

Norsk sammendrag på [Lovdata.no](http://lovdata.no)

Nyttige lenker

- [Hudoc: EMDs database over egne avgjørelser](#)
- [Lovdata: EMD-sammendrag på norsk](#)
- [Informasjon om klage til EMD](#)
- [EMD-bulletins internettsider](#)
- [Oversikt over EMD-dommer mot Norge](#)
- [Norsk senter for menneskerettigheters bibliotek](#)